

СЪЮЗ НА СЪДИТЕ В БЪЛГАРИЯ

Към К.Д. № 2 / 2002
Копие от становището
за и разпоредбата на чл. 98, т. 6 и чл. 100, ал. 2 от Конституцията в частта им "предложение на Министерския съвет" и на чл. 129, ал. 2 от Конституцията в частта й "предложение на Висшия съдебен съвет" по въпросите: какъв е правният характер на тези предложения, съставляват ли административен акт в собствен смисъл и подлежат ли на съдебен контрол от страна на Върховния административен съд и в случаите, когато президентът на републиката е издал указ въз основа на тях.
K. D. Ivanov

До Конституционния съд
На Република България

С Т А Н О В И Щ Е

на Съюза на съдиите в България
София, бул. Драган Цанков № 6
представяван от председателя на
Управителния съвет
Капка Василева Костова

По к.д. № 2 по описа на Конституционния съд за 2002 г.

Господа Конституционни Съдии,

Съгласно предоставената ни възможност представяме на Вашето внимание становището на Съюза на съдиите в България по искането на главния прокурор за тълкуване на чл. 98, т. 6 и чл. 100, ал. 2 от Конституцията в частта им "предложение на Министерския съвет" и на чл. 129, ал. 2 от Конституцията в частта й "предложение на Висшия съдебен съвет" по въпросите: какъв е правният характер на тези предложения, съставляват ли административен акт в собствен смисъл и подлежат ли на съдебен контрол от страна на Върховния административен съд и в случаите, когато президентът на републиката е издал указ въз основа на тях.

Становището е прието с решение на Управителния съвет на Съюза на съдиите от 27 февруари 2002 година.

С определение от 14. 02. 2002 година по настоящото дело Конституционният съд е приел за разглеждане постъпилото искане.

I. Преди да бъде отговорено на поставените въпроси, следва да се вземе становище по тяхното правно естество, тъй като това обуславя допустимостта на искането. Не съществува пречка искането да бъде отклонено, след като е било прието за разглеждане, ако поставените въпроси не са конституционноправни и Конституционният съд приеме, че не е компетентен да се произнесе по тях.

Съгласно чл. 6, ал. 2 ГПК съдът сам решава, подлежи ли заведеното пред него дело на разглеждане от него или от друго учреждение. Тази законова норма закрепва принципното правило, че съдът сам се произнася по своята компетентност.

Това принципно положение се проявява в гражданския процес, като единствено гражданският съд е компетентен да се произнесе дали дадено дело е гражданско, т.е. дали има за предмет гражданско субективно право, и ако делото не е гражданско, дали то, съгласно изрична разпоредба на закона, е подведомствено на гражданските съдилища, т.е. гражданският съд е компетентен по изключение да се произнесе по него.

Същото принципно положение е приложимо и в административния процес по отношение на Върховния административен съд съгласно чл. 11 ЗВАС. Върховният административен съд е компетентен да се произнесе по подведомствеността на заведеното пред него дело, т.е. по компетентността си да постанови решение по него. За да се произнесе по компетентността си административният съд преценява, дали обжалваният акт е административен и ако е административен - от кой вид е: индивидуален, нормативен, общ или друг.

Правното значение на подведомствеността не се изчерпва с компетентността да се постанови решение по делото. Тя обуславя компетентността на съда да се произнесе инцидентно и по всички преюдициални правоотношения (така Сталев Ж. Българско гражданско процесуално право, Сиела, София 2000, § 24, I, стр. 131 - 132). Така например като разглежда спор за гражданско право, гражданският съд може и е длъжен да се произнесе инцидентно по валидността на индивидуален административен акт, който има значение за материалното субективно право, което е предмет на делото или по противозаконността на подзаконов нормативен акт; но гражданският съд не може да бъде сезиран с иск за установяване нищожността на индивидуален административен акт или противозаконността на подзаконов нормативен акт. Такива искове

не са подведомствени на гражданския съд, тъй като такива въпроси не могат да бъдат предмет на гражданско дело.

Въпросите, поставени в искането на главния прокурор, имат чисто административноправен характер и следователно са от компетентността на Върховния административен съд. Конституционният съд не би следвало да се произнася по тях, тъй като те не могат да бъдат предмет на конституционно дело.

Разбира се не съществува пречка Конституционният съд да се произнесе инцидентно по тези или подобни въпроси, ако те имаха преюдициално значение по конституционноправен въпрос, който може да бъде предмет на конституционно дело. Такъв е например случаят с Решение № 18/14.11.1997 по к.д. № 12/1997, в който Конституционният съд е взел становище по административноправни и гражданскоправни въпроси, но само доколкото имат отношение към конституционноправния въпрос, предмет на конституционното дело.

Ако Конституционният съд би приел за разглеждане поставените въпроси, той би отворил широко възможността да бъде сезиран с искания да се произнася с решения за тълкуване на дълъг списък правни понятия, употребени в Конституцията, както и с искания да се произнася, кои правоотношения са гражданскоправни и кои административноправни и подлежат ли съответните спорове на разглеждане пред граждански или административен съд.

II. Ако Конституционният съд приеме, че следва да се произнесе по направеното искане, моля, да вземе предвид следното:

а) Член 120, ал. 2 от Конституцията постановява, че всички административни актове, които засягат права, могат да бъдат обжалвани както от граждани, така и от юридически лица.

Като въвежда генералната клауза за обжалваемост на административните актове, Конституцията не изхожда от техния вид (индивидуални, нормативни, общи или други), а от това, дали те засягат права.

б) Предложенията по чл. 98, т. 6 и чл. 100, ал. 2 от Конституцията не задължават президента дори да ги разгледа.

Предложенията по чл. 129, ал. 2 от Конституцията не само задължават президента да ги разгледа, но при повторно предложение, той е длъжен да издаде съответния указ при условията на обвързана компетентност в изпълнение на взетото решение от Висшия съдебен съвет. Несъмнено съответният мандат възниква от

44

указа на президента, но правомощията му в този случай се изчерпват с ефекта на отлагателно вето (в чист вид) и са по-ограничени от тези по чл. 101 от Конституцията.

Подлежащите на приподписване укази на президента не могат да породят действието си, преди да бъдат приподписани, т.е. министър-председателят и съответните министри имат препятстващо вето по отношение на тези укази, докато ветото на президента по отношение на съответното решение на Висшия съдебен съвет е само отлагателно.

Правното действие на приет закон или постановен указ (подлежащ на приподписване) произтичат от съответния акт, но не може да възникнат, преди да бъде постановен акт на друг орган. Този орган може да затрудни или осуети настъпването им.

Правното действие на решение на Висшия съдебен съвет по чл. 129, ал. 2 от Конституцията не произтича от самото решение, а от последващ акт на друг орган, чието съдържание обаче е предопределено от решението на Висшия съдебен съвет и нито може да затрудни, нито да осуети настъпването на съответните правни последици. Този акт може само да ги забави. Т.е. отнесено към решението на Висшия съдебен съвет, правното значение на Указите по чл. 129, ал. 2 от Конституцията е по-близко до правното значение на заповедите на министъра на правосъдието по чл. 30, ал. 1, буква "б", т. 6 и 7 ЗСВ, отколкото до правното значение на указите по чл. 91, ал. 4 от Конституцията и приподписването по чл. 102, ал. 2 от Конституцията, отнесено към законите съответно към указите, подлежащи на приподписване.

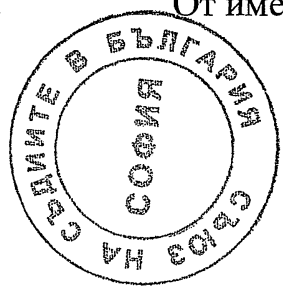
в) Съгласно чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията актовете на президента подлежат на контрол за конституционосъобразност, осъществяван от Конституционния съд; но подлежат ли те на контрол за законосъобразност и пред кой орган. Може ли да породи правно действие акт на президента, в случай че противоречи на закон (напр. указ по чл. 98, т. 7 от Конституцията, който следва да бъде подчинен на изискванията на съответния закон).

Всички съображения, които биха имали значение за възможността да бъде обжалвано решение на Висшия съдебен съвет по чл. 129, ал. 2 от Конституцията, след като вече е издаден указ, не би следвало да важат и за възможността да бъде обжалвано решение на Министерския съвет по чл. 197 от ЗМВР (това решение не е по чл. 98, т. 6 нито по чл. 100, ал. 2 от Конституцията), след като е издаден указ по чл. 98, т. 7 от Конституцията.

Следва да се има предвид също, че в трайната си практика Конституционният съд приема, че законите подлежат на контрол за конституционосъобразност, само доколкото са промулгирани и публикувани. Несъмнено тази практика би се разпростряла и по отношение на контрола за конституционосъобразност върху подлежащите на приподписване укази. Едва ли Конституционният съд би се отклонил от това свое разбиране, когато става въпрос за контрол за законосъобразност на решения на Висшия съдебен съвет и на Министерския съвет, чиито правни последици могат да настъпят, след постановяването на сходен по правното си естество акт.

28 февруари 2002 година

От името на УС на ССБ

Капка Костова
(Капка Костова)